

Зінаїда КОЗЮК, редактор юридичного напрямку

ДИВІДЕНДИ УЧАСНИКАМ ТОВ ТА ФГ: ПІДСТАВИ ТА ПЕРІОДИЧНІСТЬ ВИПЛАТИ

Для кого ця стаття: для сільгосппідприємств, фермерських господарств (далі – ФГ), інших товариств.

Із цієї статті ви дізнаєтеся: що таке дивіденди, у якому документі фіксується рішення про їх виплату та як часто вони виплачуються.

За цією темою див. також: «БАЛАНС-АГРО», 2017, № 29, с. 10; № 39, с. 31; № 41, с. 11.

Як відомо, госптовариства працюють заради отримання прибутку та розподілу його між власниками. Так само і ФГ за своєю суттю є формою підприємницької діяльності громадян, метою яких є отримання прибутку (ст. 1 Закону від 19.06.03 р. № 973-IV «Про фермерське господарство», далі – Закон № 973). У цій консультації розглянемо основні правові аспекти виплати дивідендів у ФГ та ТОВ.

Загальні положення

Будь-який учасник має право брати участь у розподілі прибутку та отримувати його частину, тобто дивіденди (ч. 1 ст. 116 Цивільного кодексу, далі – ЦК, ч. 1 ст. 88 Господарського кодексу, далі – ГК).

Отже, **дивіденди** – це частина чистого прибутку, яка розподіляється між учасниками (власниками) товариства відповідно до їх частки у статутному капіталі (далі – СК).

Багато хто сумнівається, що це поняття охоплює і ФГ. Відкинемо усі сумніви, звернувшись до такої норми: **визначений ФГ дохід розподіляється між членами господарства пропорційно до трудового внеску кожного з них** і використовується для визначення заробітку, утримань і відрахувань на соціальні заходи згідно із чинним законодавством (п. 7.12 Методичних рекомендацій з організації та ведення бухгалтерського обліку в селянських (фермерських) господарствах, затверджених наказом Мінагрополітики від 02.07.01 р. № 189).

Пропорції внесків членів господарства фіксуються у статуті ФГ. Дивіденди за результатами діяльності ФГ розподіляються пропорційно до трудового внеску кожного члена.

За таким же принципом відбувається розподіл дивідендів у ТОВ. Статут товариства повинен містити відомості про розмір та порядок утворення СК та інших фондів, а також порядок розподілу прибутків (ст. 57 ГК).

Таким чином, порядок виплати дивідендів установлюється у **статутних документах підприємства**. А рішення про їх виплату оформлюється протоколом загальних зборів учасників (рішення засновника/учасника, якщо учасник один).

Зверніть увагу: статут ФГ має містити інформацію про його органи управління та порядок прийняття ними рішень. Тож перш за все необхідно з'ясувати, що прописано у статуті. Зазвичай у ньому вказують, що рішення приймаються на загальних зборах членів господарства. Але іноді рішення приймається однією (голова ФГ) або кількома особами. Таке рішення оформлюється одразу та одноособово наказом/рішенням голови.

Складання протоколу про виплату

У протоколі про виплату дивідендів має бути, зокрема, зазначено:

- сума прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів;

- розмір дивідендів, форма та строки їх виплати;
- період, за який розподіляється прибуток (рік, квартал).

З огляду на перелічені елементи учасників зазвичай турбує питання саме про строк виплати дивідендів. Однак для бухгалтера, який проводить такі виплати, важливим є також момент їх нарахування. Адже це два різні поняття. Так, в обліку дивіденди нараховуються **на дату прийняття рішення** про їх виплату.

Майте на увазі: дата нарахування дивідендів може відрізнятись від дати їх виплати. Датою нарахування є дата прийняття рішення, тобто дата протоколу учасників, а дата виплати (граничний строк виплати) встановлюється у тексті протоколу (див. **зразок** у кінці консультації). Різниця у цих датах спричиняє податкові наслідки з ПДФО (докладніше читайте на с. 18 цього номера).

На підставі протоколу може бути видано наказ/розпорядження, згідно з яким бухгалтерія нараховуватиме та виплачуватиме дивіденди, оскільки він є первинним документом. Утім **якщо протокол містить усі обов'язкові реквізити** первинного документа (ч. 2 ст. 9 Закону від 16.07.99 р. № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні») та дані для нарахування й виплати дивідендів, то **окремий наказ/розпорядження можна і не видавати**.

Важливо! В ідеалі усі підприємства, приймаючи важливі рішення, мають радитись із бухгалтером. Адже можна назвати безліч випадків, коли керівництво приймає рішення, а потім перекладає на плечі бухгалтера нелегкий тягар із його виконання «будь-яким чином». Як результат виникають різні порушення, відповідальність за які несе безпосередньо бухгалтер. Тож **рекомендуємо** бухгалтеру тримати руку на пульсі та не боятись радити керівництву, як краще викласти положення протоколу зборів.

У протоколі загальних зборів можна одразу вказати суми, які належать до виплати кожному учаснику (розрахувати пропорції для кожного), а можна навести загальну суму чистого прибутку, яка підлягає виплаті учасникам як дивіденди. Тоді бухгалтер самостійно здійснить розрахунок сум дивідендів кожного та зафіксує це, наприклад, у відомості нарахування дивідендів.

В акціонерних товариствах дивіденди виплачуються акціонерам виходячи з кількості акцій та їх виду (ст. 30 Закону від 17.09.08 р. № 514-VI «Про акціонерні товариства»).

Чи встановлено строки виплати дивідендів?

Строки виплати дивідендів законодавчо встановлено тільки для деяких видів підприємств. Наприклад, для господарських товариств, у СК яких є корпоративні права держави, або у разі якщо 50 % СК товариства належить підприємствам, у капіталі яких частка держави становить 100 %.

У більшості випадків строки виплати дивідендів **визначаються самим підприємством в установчих документах чи рішенні загальних зборів**.

Якщо ж дивіденди нараховані, але не виплачені у строк, передбачений законом або рішенням засновників, то виникає **заборгованість** підприємства перед власниками. Тоді розпочинається перебіг строку позовної давності, який становить 3 роки. Тобто протягом ще трьох років отримувач дивідендів може звернутися до підприємства за виплатою дивідендів. При цьому він має право вимагати суму боргу з урахуванням індексу інфляції за весь період прострочення та 3 % річних від простроченої суми, якщо інший відсоток не встановлено договором або законом (ч. 2 ст. 625 ЦК).

Як часто можна виплачувати дивіденди?

Оскільки дивіденди виплачуються із суми чистого прибутку, що визначається за підсумками звітного періоду, **виплачувати дивіденди можна щокварталу або раз на рік**.

У будь-якому разі періодичність такої виплати має фіксуватися у статуті підприємства (не має значення, ТОВ це чи ФГ). Залежно від положень статуту рішення про виплату дивідендів приймається:

- або за підсумками затвердження проміжної фінансової звітності (I квартал, півріччя, 9 місяців),
- або за підсумками звітного року.

Якщо ж у статуті прописано про виплату дивідендів за підсумками звітного року, то прийняття рішення про виплату за підсумками проміжної фінзвітності без внесення відповідних змін буде прямим порушенням положень статуту.

ЗРАЗОК

Протокол № 5 загальних зборів засновників (учасників) ФГ «Квіточка»

м. Полтава

20.02.18 р.

Присутні:

- Мельник О. О. – паспортні дані, реєстраційний номер облікової картки платника податків 2222222222, частка у складеному капіталі – 50 %;
- Мельник В. О. – паспортні дані, реєстраційний номер облікової картки платника податків 3333333333, частка у складеному капіталі – 50 %.

Запрошені:

- Сімчук Л. В., головний бухгалтер ФГ «Квіточка».

Присутні учасники володіють 100 % часток у складеному капіталі ФГ «Квіточка», тож збори є правомочними та можуть бути проведені для вирішення питань порядку денного.

Порядок денний:

1. Розгляд та затвердження результатів фінансової діяльності ФГ «Квіточка» за 2017 рік.
2. Розподіл чистого прибутку ФГ «Квіточка» за 2017 рік.

Виступили:

1. Мельник В. О. повідомив про результати діяльності господарства за 2017 рік та запропонував затвердити фінрезультати, подані у фінансовій звітності ФГ «Квіточка» за 2017 рік. Чистий прибуток ФГ «Квіточка» запропоновано затвердити в сумі 250 тис. грн.
2. Мельник О. О. запропонував здійснити в повному розмірі виплату дивідендів за 2017 рік пропорційно до трудового внеску кожного з учасників господарства.

Голосували:

Перше питання: «за» – 100 % голосів присутніх, «проти» – немає, «утрималися» – немає.

Друге питання: «за» – 100 % голосів присутніх, «проти» – немає, «утрималися» – немає.

Постановили:

1. Затвердити фінансові результати господарської діяльності ФГ «Квіточка» за 2017 рік, подані у відповідній фінзвітності за 2017 рік. Чистий прибуток господарства затвердити в сумі 250 тис. грн.
2. Розподілити чистий прибуток за 2017 рік, спрямувавши його на виплату дивідендів учасникам господарства пропорційно до їх частки у складеному капіталі.
3. Виплату дивідендів здійснити грошовими коштами у строк до 30.03.18 р.

Підписи учасників загальних зборів:

<...>

ВИСНОВКИ

Дивіденди – це частина чистого прибутку, яка розподіляється між учасниками (власниками) товариства відповідно до їх частки у СК. Рішення про виплату дивідендів оформлюється протоколом загальних зборів учасників (рішення засновника/учасника, якщо учасник один). Якщо протокол містить усі обов'язкові реквізити первинного документа, то немає необхідності видавати окремий наказ.

У протоколі загальних зборів можна одразу зазначити суми, які належать до виплати кожному учаснику, а можна вказати загальну суму чистого прибутку, яку вирішено виплатити учасникам як дивіденди. У статуті підприємства має бути визначено періодичність виплати дивідендів – раз на рік чи щокварталу. ■